

Eesti NSV kultuurimälestiste ülevaatus

Käesoleval aastal korraldatakse vabariiklik kultuurimälestiste ülevaatus. Selle eesmärgiks on aidata kaasa vabariikliku ja kohaliku kaitse all olevate kultuurimälestiste säilitamisele, senitundmatute väljaselgitamisele, nende tundmaõppimisele ja populariseerimisele ning kasutamisele elanike ideelis-politilisel kasvatamisel.

Rakvere Rajooni Täitevkomitee juurde loodi ülevaatuskomisjon.

Ülevaatusel võivad osa võtta rajooni kõik külanõukogud, kultuuriasutused, koolid, ettevõtted ja organisatsioonid ning üksikisikud. Nende ülesandeks on võtta šefluse alla kõik oma ümbruskonnas (majandi, ettevõtte, külanõukogu piires) leiduvad arheoloogia-, ajaloo-, kunsti- ja arhitektuurimälestised. On vaja tagada kindel järelevalve kultuurimälestiste kasutamise ja korrastamise, niisamuti nende ümbruse korrastamise üle. Tuleb hoolitseda, et revolutsionääride, revolutsiooniohvrite, Kodusõja ja Suures Isamaasõjas langenute, saksa fašistliku terrorismi ohvrite, partisanide ja nõukogude aktivistide ning kultuuritegelaste hauad oleksid alati eeskujulikult korras, et monumentide,

mälestussammaste, -kivide ja -tahvlite tekstid oleksid selgesti loetavad. Peab hoolt kandma, et ajaloolisi hooneid remonditaks õigel ajal. Peetagu silmas, et arheoloogilistel objektidel (linnamäed, kalmed, asulakohad jm.) ei tehtaks kaevamisi, välja arvatud arheoloogilised kaevamised, mida juhendavad spetsialistid, ega rikutaks arheoloogimälestisi muul viisil (mullu- ja maaparandustööd, kivide laialikandmine, kruusavõtmine, teede ehitamine ja õgendumine, nende ehitiste — laulutavad, kioskid —, elektriliitnipostide jm. püstistamine). Asutustes, ettevõtetes ja organisatsioonides (välja arvatud muuseumid ja usuhingud) on tarvis arvele võtta silmapaistva kunstiväärtusega kujutava ja tarbekunstiteoseid (eriti monumentaalmaala ja maal, mööbel).

Kontrollimist ja kirjeldamist vajab hauasammaste ning -kivide, vanaaegsete hauristide, dekoratiivsete püurskaevude ning basseini, portaalide, raiidetallide ja seinamaalide seisund. Ühtlasi on vaja esitada ettepanekuid kunstimälestiste paremaks eksponeerimiseks ühiskondlikes kohtades, koolides ja linnapiirides ning ümberpaigutamiseks hädaste säilitamistingimuste puhul.

Peab jälgima, et arhitektuurimälestiste remonditööd (ka sanitaarremondid) oleksid kooskõlastatud Eesti NSV Riikliku Ehituskomiteega. Objektide valdajaid tuleb kohustada hoidma arhitektuurimälestiste ümbrus eeskujulikult korras (muru pigamine, teede puhastamine, sanitaarraie, ehitusprahi kõrvaldamine). Hädavajalik on koguda andmeid ajalooliste sündmuste ja isikute ning nende seotud kultuurimälestiste kohta nii teatme-bibliograafilise ja teadusliku kirjanduse kui ka rahva suulise traditsiooni kaudu.

Erilist tähelepanu peab osutama rahva revolutsioonilise võitluse ning Kodusõja ja Suure Isamaasõja sündmustega seotud mälestiste tundmaõppimisele ja väljaselgitamisele. Võiks koguda andmeid enam tähelepanu vääriivate vanemate ehitiste kohta, uurida nende ehitamise ajatüüpi, konstruktivseid iseärasusi ning tüüpi ja stiili tunnuseid. Teretulnud on kultuurimälestisi tutvustavad loengud, temaatilised õhtud, ekskursioonid, mitmesugused väljapanekud (näitused, fotomontaažid, seinalehed jne.). Soovitav on kultuurimälestisi tutvustada ajakirjanduses.

Ülevaatusel osa võtta soovijatel registreerida end Rakvere Rajoonidevahelises Koduloomuuseumis Tallinna tn. 3 (tel. 435-06).

Oma tööst annavad osavõtjad aru rajoonikomisjonile kultuurimälestise kohta koostatud aktiga, mis täidetakse iga objekti kohta eraldi, ja kirjaliku kok-

kuvõttega tööst mälestiste hooldamisel ning populariseerimisel.

Aktid ja kokkuvõtted tööst esitada ülevaatusel rajoonikomisjonile 1971. aasta sügisel. Täpsem tähtaeg teatatakse ajalehe kaudu hiljem.

Aasta lõpuks teeb rajoonikomisjon laekunud materjalide põhjal kokkuvõtte ja esitab parimad kollektiivid ning üksikisikud osavõtmiseks vabariiklikust ülevaatusel. Vabariiklik organiseerimiskomisjon teeb kokkuvõtte 1972. aasta 31. märtsiks ja esitab parimad au-tasustamiseks Eesti NSV Kultuuriministeriumile.

Niisugune on lühidalt ülevaatusel korraldamise käik ja osavõtjate ülesanded (akti vorm on toodud Eesti NSV kultuurimälestiste ülevaatusel põhimääruses).

Ülevaatusel organiseeriv komisjon ootab eriti koolide ja komsomolorganisatsioonide, külanõukogude ning kultuuriasutuste aktiivset osavõttu. Rajoonikomisjonil on kavas kõik kultuurimälestised varustada kaitsetahvlitega ja huvitavamad neist tähistada teeviitadega.

Ülevaatusel osavõtjate töö kergendamiseks avaldame ajalehes seni kaitse alla võetud objektide nimekirja külanõukogudele kaupa.

Täiendava informatsiooni saamiseks võib pöörduda Rakvere koduloomuuseumi poole.

H. TRASBERG,
Rakvere Rajooni TSN
Täitevkomitee aseesimees,
ülevaatusel rajooni-
komisjoni esimees